FODOK FORUM

NR 24 • 2021

HÉT BLAD VOOR IEDEREEN RONDOM DOVE KINDEREN EN JONGEREN - MET OF ZONDER CI

Marc

Eva

Harm

Oscar

TOE-KOMST-DROMEN

Anne

Eva

fodok

ACHTERGRONDEN • NIEUWS • INTERVIEWS

INHOUD

3 De jeugd heeft de toekomst

7 FODOK-informatieavonden: altijd weer anders

10 De mooiste baan van de wereld - een dubbelinterview

12 EMDR: ook voor doven en slechthorenden!

14 INFODOK&NIEUWS

18 Dagbesteding: zo ging het ook

20 'Ik had zo graag willen weten dat ik niet de enige was'

22 Mijn slechthorende of dove kind in balans

24 Column: Tussen de dove en de horende wereld

25 Ondertiteling bij online lessen of bijeenkomsten

26 Jaarverslag FODOK 2020

28 INFOFOCUS

REDACTIONEEL

Langzaam lijken we uit het coronadal te kruipen. Het blijft natuurlijk spannend of er na de zomervakantie niet toch weer een terugval komt, met een nieuwe mutatie. Maar laten we positief blijven en hopen dat de vaccinaties hun werk blijven doen en het leven langzaam aan weer 'normaler' wordt. Dat onze kinderen 'gewoon' naar school kunnen en we in het najaar elkaar ook weer 'gewoon' kunnen ontmoeten.
Of we dan de FODOK-informatieavonden ook weer in een zaal gaan doen? Dat hebben we nog niet besloten. De Zoom-bijeenkomsten hebben als groot voordeel dat niemand reistijd heeft, maar het is toch ook wel jammer dat je elkaar vooraf, in de pauze en na afloop niet meer spreekt. Misschien kunnen we het afwisselen? De eerstvolgende informatieavond zal zijn op 30 september.

In deze FODOK*FORUM* lees je impressies van de eerste drie informatieavonden van dit jaar. Verder hebben we een aantal dove en slechthorende jongeren en jongvolwassenen gevraagd naar hun studie- en werkervaringen en naar hun toekomstdromen. En ze hebben ook nog tips voor ouders en kinderen. We hopen dat zij een inspiratiebron zijn voor jullie en jullie kinderen!
Dit en nog veel meer in dit 24ste nummer van FODOK*FORUM*!
We wensen jullie veel leesplezier en een mooie en gezonde zomer toe!

Map van der Wilden
voorzitter

COLOFON

FODOK*FORUM* is het halfjaarlijkse leden- en donateursmagazine van de

fodok

Federatie van Ouders van Dove Kinderen - met of zonder CI

Redactieadres
FODOK
Postbus 418
2000 AK Haarlem
o.v.v. FODOK*FORUM*
030 - 290 03 60 of *info@fodok.nl*
IBAN: NL05 ABNA 0429 4748 57

Nummer 24

Redactie Mariën Hannink, Karla van der Hoek, Henk Prevaes, Map van der Wilden.

Vormgeving en opmaak:
Helga Wening van Raan (Studio Hooghalen).

Tekstbijdragen en fotografie
Wij bedanken iedereen die meegeschreven heeft en/of foto's beschikbaar heeft gesteld voor dit nummer.

© Wie informatie uit FODOK*FORUM* verspreidt, moet de FODOK als bron vermelden.

Druk Veldhuis Media

FSC www.fsc.org MIX Papier van verantwoorde herkomst FSC® C020964

FODOK*FORUM* nr 25 verschijnt in december 2021.
Daarnaast verschijnt maandelijks een digitale update in de vorm van een nieuwsbrief.

DE JEUGD HEEFT DE TOEKOMST!

Dove en slechthorende jongeren en jongvolwassenen zijn er in alle soorten en maten - net als horende jongeren en jongvolwassenen dus. We hebben een aantal van hen gevraagd iets meer te vertellen over hun achtergrond en over hun dromen. En ze hadden ook tips voor de dove en slechthorende kinderen van nu en hun ouders. Maak kennis met Anne, Oscar, Eva, Harm, Marc en Eva!

Vwo: regulier
Social Work: 3e jaars.

Naast mijn stage bij een buurtteam in Utrecht werk ik als ervaringsdeskundige bij verschillende projecten van Deelkracht. Ook ben ik bestuurslid van SH-Jong.

Slechthorend

Gesproken taal

Anne Geerts (1997)

Dit vroegen we aan de jongeren en jongvolwassenen:

- **Wat is je onderwijsloopbaan?**
- **Heb je (bij)baantjes en/of werk?**
- **Noem je jezelf doof of slechthorend?**
- **Welke communicatievorm heeft jouw voorkeur?**
- **Wat zijn je toekomstdromen?**
- **Heb je tips voor dove en slechthorende kinderen en hun ouders?**

Basisschool: Mgr Hermusschool in Amsterdam
Vmbo-tl Economie: Auris College Rotterdam (speciaal onderwijs); Havo E&M: Luzac College Rotterdam
Vwo E&M: Luzac College Rotterdam; Bachelor Notarieel Recht: Rijksuniversiteit Groningen
Exchange programma, halfjaar Engels, halfjaar Amerikaans recht en politiek: Gallaudet University (USA)
Master Notarieel Recht: Rijksuniversiteit Groningen.

Tijdens de studie medewerker verkoop op de brood- en delicatessenafdeling bij Albert Heijn en na het afstuderen kandidaat-notaris bij Actus Notarissen in Heerhugowaard.

Ik ervaar dat ik doof ben, maar ik zeg altijd dat ik op papier doof ben en in de praktijk als slechthorend functioneer.

Gesproken taal

Oscar Dreuning (1992)

Eva Prevaes (1998)

Basisschool: Dr. Bosschool in Arnhem; Havo: Guyot vso
Vwo-NT: Thomas á Kempiscollege Arnhem
BSc Molecular Life Sciences: Universiteit Utrecht.

Op de middelbare school werkte ik als vertaler bij een bedrijf waar ik Engelse reviews van media-producten naar het Nederlands vertaalde. En daarnaast heb ik ook als schoonmaker in een hotel gewerkt. Nu werk ik als lokale datamanager bij het Integraal Kankercentrum NL (IKNL) in Amsterdam.

Ik noem mezelf doof, want Nederlandse Gebarentaal is mijn moedertaal en in die taal voel ik me het meeste thuis.

NGT

Harm Verhagen (1998)

Basisschool: vier dagen speciaal, een dag regulier in mijn dorp, na groep 5 helemaal regulier
Vmbo-tl/mavo: eerst regulier, maar later Guyot in Groningen
Mbo 4 Fotografie: Noorderpoortcollege Groningen
Hbo Verpleegkunde: Hanzehogeschool, Groningen.

Ik heb van 2013 tot 2019 in de tuinbouw gewerkt in het Westland: tomaten en chrysanten. Nu ben ik bezig met solliciteren in de zorg, om ook zo ervaring op te doen als hbo-verpleegkundestudent.

Daar heb ik al lange tijd aan getwijfeld. Mijn vader gaf vorig jaar duidelijkheid: doof maar slechthorend functionerend met een CI.

Ik communiceer in beide talen, gebarentaal en gesproken taal, maar als het gaat om een voorkeur, dan denk ik gesproken Nederlands. Aangezien ik in het regulier onderwijs zit, boodschappen doe in een omgeving waar mensen zijn die praten, ouders en een oudere zus heb die horend zijn, en in een huis woon met huisgenoten die ook horend zijn. In feite leef ik voor het grootste deel in de reguliere/horende wereld, maar ik ben ook vaak bij sessies van de doven-christelijke gemeenschap waar de voertaal NGT is. Daarnaast heb ik dove mensen in mijn omgeving met wie ik ook in gebarentaal communiceer. Omdat ik in 2006 een CI heb gekregen, ben ik met ondersteuning van logopedie veel meer gaan praten. Daarom ben ik daarna weinig gaan gebaren, totdat ik in 2015 in Groningen terecht kwam en wel moest gebaren. Nu gebaar ik een paar keer per week om zo te blijven oefenen en beheers ik over het algemeen de Nederlandse Gebarentaal wel.

TOEKOMSTDROMEN

Marc droomt van een leuke baan, een mooi huis, een geweldige vriendin.

En **Oscar** wil graag de eerste dove notaris van Nederland worden en een eigen kantoor openen waar doven en slechthorenden terecht kunnen voor notarieel juridisch advies in NGT. 'Verder wil ik graag een mooie wereldreis maken en een vakantiehuisje in een zonnig, tropisch land kopen, zodat ik daarheen kan gaan als het hier winter is.'

Anne wil graag als ervaringsdeskundige aan de slag blijven en zich inzetten voor de belangen van doven en slechthorenden. 'Ik merk dat ik hiervan gepassioneerd word en met mijn enthousiasme ook anderen aan kan steken. Mijn droom is dat de verschillende partijen die zich voor de doelgroep inzetten dichter bij elkaar komen, zodat we samen kunnen werken en daardoor sterker staan.'

En **Eva Prevaes** voegt daaraan toe: 'Ik hoop dat in de toekomst de informatievoorziening helemaal toegankelijk is voor doven en slechthorenden. En dat wij allemaal onze doelen kunnen bereiken.'

Harm hoopt dat hij een persoon is, die graag met veel plezier en enthousiasme mensen helpt in de zorg. 'Daarnaast hoop ik op een mooie toekomst, waarin ik blij mag zijn met waardevolle mensen om mij heen. En gewoon genieten van het leven.'

Eva Schuurman vertelt: 'Ik heb mijn grote droom al bereikt drie jaar geleden. Ik heb het internationale trainingsprogramma Frontrunners gedaan in Denemarken. Ik heb daar voor negen maanden met andere dove mensen van verschillende landen gewoond. Ik gebruik internationale gebarentaal met hen. Tijdens de studie heb ik verschillende vakken zoals dovenstudies, leiderschap, projectmanagement en power van sociale media geleerd.' Verder heeft ze in haar eentje een maand rondgereisd op Bali. En haar droom van dit moment is het kopen van een huis.

Marc Raijer (2003)

Basisschool:
Mgr. Hanssenschool,
Hoensbroek
Vmbo basis: Sophianum, Gulpen
Mbo: Vista College, Heerlen.

Krantenwijk, Plus Gulpen,
stage: beveiliger Bijenkorf.

Slechthorend

Gesproken taal

Eva Schuurman (1991)

Vmbo: Guyot vso
Mbo 2: Medewerker dtp'er
Mbo 3: Allround dtp'er

Mijn allereerste bijbaan was
een krantenwijk.
Verschillende stages gedaan
(voor grafisch vormgever).
Bijbaantje bij Talenpaviljoen
Mem als horecamedewerker.
Vrijwilligerswerk: algemeen
bestuurslid bij vereniging voor doven in Groningen.
Video-editor (filmpjes monteren) voor DoofCentraal
in Groningen. Video-editor bij Stichting Welzijn voor
Doven in Amsterdam.

Doof

NGT

ADVIEZEN

Marc benadrukt: 'Zorg voor de juiste hulp/ondersteuning/ begeleiding. Ik denk dat er kinderen zijn die zich niet goed kunnen uiten of die niet weten hoe ze dit moeten uitleggen.'

Marc

Anne voegt daaraan toe: 'Probeer te accepteren dat je slechthorend of doof bent. Als je je beperkingen kan accepteren, lukt het je namelijk ook beter om ermee om te gaan. En ga daarna op zoek naar leeftijdsgenoten die hetzelfde hebben, dat is namelijk heel leuk en je leert er ook veel van. Bijvoorbeeld hoe je op school kan vertellen dat je slechthorend bent. Voor ouders geldt eigenlijk hetzelfde: door ervaringen te delen kom je met elkaar verder. Zoek dus andere ouders op.'

Anne

Eva

Eva Prevaes adviseert: 'Laat je niet tegenhouden om je dromen achterna te gaan, er zijn vele wegen die naar Rome leiden. Lukt het niet, probeer het dan iets anders om toch je droom waar te maken. Als doof of slechthorend persoon in de horende maatschappij is het hard werken om je doelen te bereiken. Het is belangrijk dat je mensen om je heen hebt om jou daarin te ondersteunen.'

Harm kan dit alleen maar onderschrijven: 'Wees trots op wie je bent, ga voor je droom en laat je niet tegenhouden door mensen die er iets negatiefs over zeggen. Tegen ouders zou ik zeggen: heb begrip voor je kind en bekijk samen wat het beste is voor het kind en stem daar zoveel mogelijk op af. Voor het kind zelf: bepaal hoe jij jezelf ziet, doof of horend en maak je eigen keuze of je een CI of gehoorapparaat wilt. Wees trots op je identiteit en laat dat zien aan mensen. Wij hebben tenslotte een unieke Dovencultuur waar wij trots op mogen zijn en deze moeten wij koesteren. Daarnaast is de Gebarentaal erkend en daar moeten wij zuinig mee zijn, maar ook trots op zijn. Het is onze cultuur en onze taal.'

Harm

Oscars eerste advies is om internationale ervaring op te doen (bv. Gallaudet University): 'Het is een snelle manier om ASL (American Sign Language) te leren, de Engelse taal (flink) bij te spijkeren en een andere cultuur te ervaren. Ook is het goed voor je persoonlijke ontwikkeling. Mijn tweede advies is om te doen wat je leuk lijkt/wilt en je niet te laten belemmeren door anderen die je gehoorverlies als een beer op de weg zien.'

Oscar

Eva Schuurman besluit: 'Wat ik jou vooral zou willen meegeven, lieve toekomstige student, kijk rustig wat er in de eerste maanden van je studie op je afkomt, voordat je van alles gaat doen. Het is een heel bijzondere tijd, die heel snel voorbij gaat. Dus ik zou zeggen: vooral genieten van elke dag. Als je twijfelt over je studie, kan je gerust advies vragen bij een oudejaars of bij iemand die de opleiding al heeft gedaan. Ze willen je graag helpen!'

Eva

Mariën Hannink

FODOK-INFORMATIEAVONDEN: ALTIJD WEER ANDERS!

De online informatieavonden van de FODOK worden goed bezocht en zijn dus misschien wel blijvertjes: op de eerst infoavond van dit jaar waren er rond de 50 deelnemers, op de tweede rond de 25 en op de derde eveneens. Hieronder vind je de korte verslagen ervan.

18 maart

HOE OVERLEEFT JOUW DOVE OF SLECHTHORENDE KIND DE CORONATIJD?

Drie professionals zijn op verzoek van de FODOK aanwezig ter ondersteuning: Remko Aaten (AB'er Kentalis), Marije van Bloemendaal (IB'er Kentalis) en Jantine Hansen (GZ-psycholoog Auris)

Drie ouders vertellen hun verhaal

Jozet merkte dat door de online lessen de concentratie van haar dochter (regulier onderwijs; havo 2) minder werd. De structuur verdween en de docenten waren niet altijd goed te verstaan. Inmiddels zijn er weer tolkuren aangevraagd.

De zoon van Amanda (speciaal onderwijs; groep 7) vond het thuisonderwijs verschrikkelijk en verveelde zich, tot hij lesstof op maat kreeg. Hij miste tijdens de tweede lockdown de sociale contacten en lijkt een behoorlijke achterstand te hebben opgelopen.

Voor de dochter van Michelle (regulier onderwijs; groep 4) gingen de groepszoomlessen niet altijd goed: er was veel ruis en de tolk was niet goed te zien. 1-op-1-lessen verliepen beter. Maar de gebarenlessen, de logopedie én de sociale contacten werden erg gemist. Contact met de AB'er bleef; deze had ook contact met de docent. Michelle maakt zich zorgen om de achterstand die haar dochter heeft opgelopen.

Achterstanden

Veel ouders maken zich zorgen over de achterstanden van hun kinderen. De aanwezige professionals reageren op deze zorgen: ook horende kinderen hebben achterstanden opgelopen, dus de auditieve beperking is zeker niet altijd de oorzaak. Ze adviseren de ouders om de school en de AB'er actief te benaderen met hun zorgen.

Eenzaamheid

Ouders en professionals noemen het probleem van eenzaamheid en gebrek aan sociale contacten tijdens de lockdown. Soms was dat al zo vóór corona: de wereld was al klein en is nog kleiner geworden. Sommige scholen probeerden sociale uitwisseling mogelijk te maken door tijdens de pauzes Zoom open te laten staan. Dit is echter niet voor iedereen een oplossing: slechthorende kinderen kunnen dat vaak niet volgen. Aangeraden wordt om ook eenzaamheid kenbaar te maken bij de AB'er. In sommige regio's worden AJONGH-bijeenkomsten georganiseerd, zodat DSH-kinderen van dezelfde leeftijd elkaar kunnen ontmoeten.
Tip: schakel je netwerk in. Ouders nemen vaak teveel hooi op hun vork. Laat weten dat het zwaar is. Er zijn altijd mensen die iets willen doen, zoals samen lezen, samen vissen. Blijf niet tobben, wees niet bang om hulp te vragen!
Tips voor meer sociale contacten: Oorigineel (leuke activiteiten), SH-Jong, Zo Hoort Het, Scouting, logeerpartijtjes, speelafspraken.

Karla van der Hoek

22 april

Helen Blom over

DE (ON)MOGELIJKHEDEN VAN INTERNET

Helen Blom is senior onderzoeker bij Kentalis. Op deze avond vertelde zij over sociale interactie en online vriendschappen en over gebruik van hyperteksten door dove en slechthorende leerlingen.

Sociale Interactie

Helens onderzoek naar sociale interactie dateert van acht jaar geleden. Dove en slechthorende jongeren voelen zich in het algemeen minder geaccepteerd door andere jongeren; zij hebben minder vriendschappen, met een lagere vriendschapskwaliteit en een lager welbevinden.
Kunnen online vriendschappen een oplossing vormen voor (een deel van) deze problemen? Internet is immers geaccepteerd als een alternatieve sociale omgeving. Internet geeft DSH-jongeren meer mogelijkheden om te communiceren, ook ervaren zij minder ongemak en stress in de communicatie.

Het onderzoek werd zowel in de VS als in Europa uitgevoerd en bereikte meer dan 200 jongeren tussen 18 en 25 jaar met een vragenlijst over online activiteiten en de kwaliteit van online, gemixte en offline vriendschappen.
Opmerkelijk is dat er geen verschillen te vinden waren in de resultaten tussen de VS en Nederland en tussen horende en DSH-jongeren. DSH en horende adolescenten die intensief internetten hebben vergelijkbare niveaus van welzijn; jongeren die minder internet gebruikten hadden een lager welzijnsniveau.

Vooral gemixte vriendschappen (zowel online als offline) blijken het meeste bij te dragen aan het welbevinden van de jongeren. Tegelijk bleken er weinig negatieve effecten te zijn bij vriendschappen die alleen online waren. Het is dus goed als ouders gemengde vriendschappen (online en offline) stimuleren voor het welzijn van DSH-jongeren!

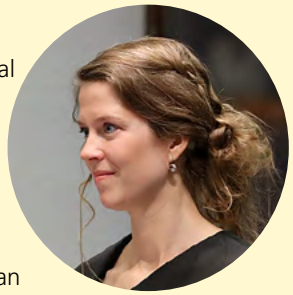

Vragen van de deelnemers gingen vooral over 'wat is vriendschap?' (is samen gamen ook vriendschap?) en het verschil tussen jongens en meisjes bij online vriendschap. Helen Blom meent dat het goed is om meer te letten op de mogelijkheden dan op de gevaren van internet.

Kennis opdoen en hypertekstbegrip

Het onderzoek naar hypertekstbegrip heeft Helen recent gedaan als promotieonderzoek, zie ook FODOK*FORUM* 22.
Veel mensen kennen hypertekst nog het beste van Wikipedia waar je via blauwe linkjes kunt doorklikken naar gerelateerde kennis. Die hypertekst kan hiërarchisch georganiseerd zijn of als netwerk.
Hoe gaan DSH-kinderen hiermee om en welke invloed heeft dit op begrijpend lezen?
Helens onderzoek vergelijkt horende en DSH-leerlingen. Die laatsten hebben veelal een taalachterstand tot wel 3 jaar in vergelijking tot horende leerlingen. Gekeken werd hoe kinderen een dergelijke tekst lezen.
Kinderen hadden geen problemen met hiërarchisch gestructureerde teksten, maar een netwerkgeorganiseerde tekst bleek extra uitdagend, dat gold voor alle kinderen.
Kinderen met een grotere woordenschat en een groter werkgeheugen scoorden beter op alle soorten teksten.
Hyperteksten zorgen niet voor extra problemen bij leerlingen met gehoor- of taalproblemen. De omvang van de woordenschat is echter essentieel.

In de discussie werd vooral gesproken over de vraag hoe je de woordenschat van DSH-kinderen kunt uitbreiden. Het Jeugdjournaal (met tolk NGT!) blijkt daarbij een favoriet programma om kinderen met de wijdere wereld in aanraking te brengen.

Henk Prevaes

9 juni

Tom de Beer en Maaike Ferf Jentink over TOEGANKELIJKHEID

Maaike is doof; zij zat op het speciaal onderwijs in Amsterdam en Groningen. Daarna is ze het CIOS gaan doen. Na een lange wereldreis heeft ze een project *Stille Gym* opgezet, waar ze mensen leert om non-verbaal te communiceren.

Tom de Beer is zwaar slechthorend; hij zat op het speciaal onderwijs en deed daarna een opleiding netwerkbeheer; hij is nu medewerker ICT en hij is actief bij SH-Jong en in de politiek.

Beiden hebben te maken gehad met problemen met toegankelijkheid. Een moeilijk moment was de overstap van het speciaal onderwijs naar het regulier onderwijs. Vanuit een milieu waar rekening gehouden werd met communicatie met doven en slechthorenden naar een school waar de tolk niet werd geaccepteerd of waar de docent de leerlingen niet aankeek.

Alhoewel ze beiden nog steeds wel problemen met toegankelijkheid ervaren, hebben ze allebei hun weg gevonden om die problemen op te lossen. Tom noemt als basis voor toegankelijkheid de sociale etiquette: om goed te kunnen communiceren zijn twee partijen nodig. Elkaar aankijken en luisteren naar elkaar zou een omgangsvorm moeten zijn.

Het is belangrijk om te kunnen aangeven waar jouw behoeften liggen qua communiceren. Maaike benadrukt dat praten niet de enige vorm van communicatie is. Heel veel communicatie gebeurt non-verbaal. Zelfstandig reizen heeft haar zelfbewust gemaakt en haar geleerd om creatief te zijn in de communicatie.

Tips voor ouders:

- Leer je kind om naar communicatie-oplossingen te zoeken en zorg dat je kind weet wat voor oplossingen er zijn.
- Laat je kind ook los (bijvoorbeeld reizen, alleen met bus of trein).
- Leer je kind om kenbaar te maken waar zijn/haar behoeften liggen en om hulp te durven vragen.

Tips voor kinderen:

- Focus op dingen die goed gaan, op mensen die moeite doen om communicatie mogelijk te maken (en verdoe je energie niet aan mensen die geen moeite doen).
- Geef aan dat sociale etiquette belangrijk is (elkaar aankijken, naar elkaar luisteren).
- Durf aan te geven dat je hulp nodig hebt.
- Zorg voor een veilige haven waar je je kunt opladen en ontspannen.

Boekentip: Ver van de boom: als je kind anders is, Andrew Solomon (ISBN 9789046816035)

Karla van der Hoek

DE MOOISTE BAAN VAN DE WERELD - EEN DUBBELINTERVIEW

De FODOK ging in gesprek met twee bevlogen professionals: Belinda van der Aa en Dorien Timmerman. Belinda begon ooit als logopedist, werd toen leerkracht in het speciaal onderwijs. Na een studie gebarentaalwetenschap werkt ze nu als (gebaren)taalkundige bij de Dr. M. Polanoschool (Auris). Dorien deed de pabo na haar opleiding maatschappelijk werk, werd leerkracht in het speciaal onderwijs en vervolgens ambulant begeleider. Ze werkt bij De Kleine Dichter, een medium setting voor dove en slechthorende kinderen van Auris in Utrecht.

Zou het goed zijn als alle DSH kinderen hun schoolloopbaan in het speciaal onderwijs zouden beginnen?

Belinda: 'Er is niet één ding goed of passend, maar het gaat om: "wat heeft dit kind nodig?"

Dorien: 'Inderdaad is daar geen pasklaar antwoord op, de doelgroep is zo divers, ook qua communicatie.'

Belinda: 'Maar als ik denk aan wat wij bijvoorbeeld op de Polanoschool te bieden hebben: gebaarvaardige leerkrachten met veel kennis, rolmodellen, kleine klassen, solo-apparatuur, logopedie. Kun je dat in het regulier onderwijs bieden?'

Dorien: 'Nee, inderdaad, maar hebben kinderen dat ook allemaal nodig? Daarom vind ik een medium setting een fantastische tussenvorm, het beste uit twee werelden. Door het bundelen van de arrangementen van leerlingen kun je veel expertise inzetten, een doof rolmodel, een logopedist, een AB'er. Dat is toch echt wel een groot verschil met de school om de hoek. Bij ons zijn de lijnen kort. De reguliere school kan dat niet bieden.'

Belinda: 'Probleem is dat over het algemeen het idee heerst dat regulier onderwijs beter is. Kunnen we alsjeblieft af van het idee dat het een beter is dan het ander? Wat voor boodschap geef je dan mee aan het kind? En aan de andere kant doen we er zelf aan mee: als je bepaalde vaardigheden beheerst, toetsen haalt, dan mag je naar het regulier.'

Hoe staat het met de ruimte voor gebarentaal?

Dorien: 'Onze medium setting zit bij een brede school, waar bijvoorbeeld gebarencursussen voor kinderen worden aangeboden, ook voor dove en slechthorende kinderen van andere scholen. Veel gebeurt nu helaas online, we hopen straks weer meer ontmoetingen tussen kinderen mogelijk te maken.'

Belinda: 'Ja, daar is bij de kinderen veel behoefte aan: elkaar ontmoeten, samen gebaren leren. Op de Polanoschool dragen we continu uit dat NGT en gesproken taal gelijkwaardig zijn. Ik gun ouders die taal zo erg, maar ze moeten er wel de tijd en de ruimte voor krijgen. Dat is nu nog niet goed geregeld.'

Wat zijn de beste ervaringen in je werk?

Dorien: 'Bij mij gaat het dan altijd om gevoel, als een kind zich lekker voelt, blij is met kleine stapjes, bijvoorbeeld omdat het de tafels kent. Elke keer een stapje is zo belangrijk! Wij hebben het mooiste werk van de wereld!'

Belinda: 'Bij mij is er ook geen dag dat ik met tegenzin naar m'n werk ga, al die blije koppies! Mijn meest waardevolle ervaring deed me realiseren waar mijn beperkingen liggen op de Polanoschool. Ik werkte samen met een dove collega in een kleuterklas. Een meisje mocht even op schoot bij de dove juf en zag ineens diens oorhangers en gebaarde helemaal blij: "Wij zijn hetzelfde!"
En hoe een dove jongere uitlegde wat voor hem gewerkt had: "Mijn ouders hebben altijd alles open gehouden. Alles was OK: gebaren en gesproken taal, regulier en speciaal, de Dove en de horende wereld."'

Dorien: 'Ja, ik denk te zien dat dove en slechthorende kinderen die thuis de vrijheid krijgen om alles uit te proberen, gesproken taal en gebarentaal, het gelukkigst zijn. Soms leggen ouders de lat te hoog en willen ze bijvoorbeeld alles perfect kunnen gebaren, waardoor ze verkrampen en stoppen. Ik zou dan willen zeggen: "Relax! Zoek hulp bij andere mensen; je hoeft het niet alleen te doen. It takes a village to raise a child."'

Belinda: 'Ik wil ervoor pleiten dat de drempel om hulp te vragen verlaagd wordt, zowel voor ouders als voor leerkrachten. Laat een kind niet te lang doormodderen op de reguliere school. Ga minstens twee keer per jaar samen na of dit kind de meest passende begeleiding krijgt.'

Dorien: 'En soms moet je de reguliere leerlijnen loslaten. Een kind met een eigen leerlijn en een goede juf floreert! Te vaak wordt gevraagd: "Wat heeft onze inspanning als AD opgeleverd?" Dat valt niet altijd te meten. Het kind is gelukkig, dat telt! En dat zie je niet terug in toetsen…'

Hoe kunnen gezinnen met een andere culturele achtergrond beter ondersteund worden?

Dorien: 'Ik heb een korte lijn met het buurtteam, dat ondersteunt met het tolken van gesprekken en het toelichten van schriftelijke informatie, maar ook met het regelen van zaken als taxivervoer en sportactiviteiten. Ook dat laatste is belangrijk en als niemand zoiets oppakt, dan doe ik het.'

Belinda: 'De afstand tot deze gezinnen is bij ons groter, zowel letterlijk als communicatief. Daar moeten we nog wel een slag in maken. In elk geval dragen we de boodschap uit dat meertaligheid echt niet slecht is voor een kind, dat ouders in hun eigen thuistaal kunnen communiceren en dat visuele toegankelijkheid belangrijk is.'

Nog een advies voor de minister van OCW?

Belinda: 'We hebben hier twee geweldige collega's, de ene is doof en de andere van niet-Nederlandse komaf. Ze willen allebei als zij-instromer naar de pabo. Maar de instaptoets is zo'n drempel. Maak dat makkelijker, bied ze een andere route. Anders gaat er kwaliteit verloren!'

Dorien: 'Het hebben van een auditieve beperking heeft invloed op veel verschillende ontwikkelingsgebieden. Er is voor deze kinderen zoveel te leren; denk niet "hoe kunnen we met zo min mogelijk begeleidingstijd toe"! We kunnen niet alles, maar met experts kunnen we echt meer. Laten we zorgen dat de gelden voor dove en slechthorende kinderen in het onderwijs, speciaal en regulier, gegarandeerd zijn!'

Mariën Hannink

EMDR: OOK VOOR DOVEN EN SLECHTHORENDEN!

Het afgelopen jaar heeft voor sommige mensen in zeker opzicht toch een klein gouden randje gekregen… met name voor die mensen in Nederland, die doof of slechthorend zijn. Zo is in 2020 niet alleen de Nederlandse Gebarentaal (NGT) eindelijk als officiële taal erkend, maar heeft door de persconferenties tijdens de coronacrisis gebarentaaltolk Irma een onuitwisbare indruk achtergelaten. Daarmee is de Nederlandse Gebarentaal (NGT) voor altijd onder de aandacht gebracht.
Wij hebben vanuit ons werkgebied, de GGZ voor doven, slechthorenden en TOS, ook een bijdrage geleverd, door met de Vereniging EMDR Nederland (VEN) ons in te zetten voor specifieke expertise en toegankelijkheid van EMDR bij deze doelgroep.

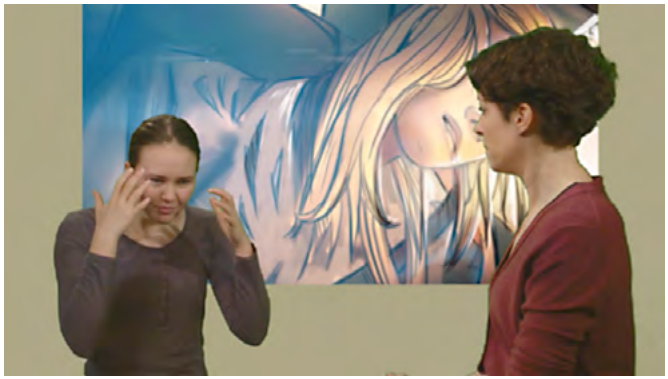

Cliënt/acteur vertelt de gebeurtenis aan de therapeut/acteur met op de achtergrond de flashback

Wat is EMDR?
EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) is een traumatherapie voor volwassenen en kinderen die een ingrijpende gebeurtenis hebben meegemaakt waar ze last van blijven houden. Deze therapie zet een verwerkingsproces in gang met behulp van een gerichte vorm van afleiding (zoals oogbewegingen, klikjes e.d.), waardoor de spanning van de nare herinneringen afneemt.

Deze therapie zet een verwerkingsproces in gang

Het kan bijvoorbeeld gaan om een brand, ongeval, ramp, misbruik of pestervaringen. Ook kinderen kunnen hierna klachten ontwikkelen zoals angst, slaapproblemen, vermijding van situaties, terugval in ontwikkeling (bijvoorbeeld bedplassen) of onhandelbaar gedrag.

Een diversiteit aan gedrags- of sociaal-emotionele problemen

Het kan gaan om een diversiteit aan gedrags- of sociaal-emotionele problemen, mede afhankelijk van de ontwikkelingsfase van het kind. Kinderen kunnen vaak niet goed aangeven waar ze last van hebben of wat de oorzaak is. Voor ouders is het gedrag dan ook dikwijls niet (meteen) herleidbaar tot een ingrijpende gebeurtenis. Bij dove en slechthorende kinderen kan dit nog ingewikkelder zijn.

Wij zijn als therapeuten al jaren geleden aan de slag gegaan met EMDR voor dove en slechthorende kinderen/jongeren en zijn enorm enthousiast over de effecten, omdat het op zo'n andere manier werkt dan veel andere (talige!) behandelingen. Wel vraagt dit om aanpassingen en specifieke deskundigheid.

Voorlichting in NGT
Omdat het EMDR-voorlichtingsmateriaal, met name de filmpjes, niet toegankelijk is voor deze doelgroep, hebben het bestuur van de VEN, Kentalis en Stichting Doof & Co de handen ineen geslagen. Nu is dat

uitdagender dan wellicht op het eerste gezicht lijkt.
Een voor de hand liggende oplossing lijkt het ondertitelen van de filmpjes. Hoewel sommige doven en slechthorenden gebaat zijn bij ondertiteling, voldoet dit niet voor diegenen die de voorkeur geven aan of zijn aangewezen op gebarentaal. Inhoudelijke informatie over EMDR komt voor deze doelgroep in NGT veel beter tot zijn recht.
Het is immers een echte taal met een eigen grammatica, woordenschat en heeft de mogelijkheid om gradaties en nuanceringen extra uit te drukken via lichaamstaal en gezichtsuitdrukking.

Subtiele factoren spelen een rol

Er spelen dus veel subtiele factoren een rol. Dit alles helpt cliënten om goed te profiteren van de behandeling.

Dove acteurs
Bij het aanpassen van het beeldmateriaal wilden we de mooie animatiefilmpjes voor kind en jeugd, van een therapeutische sessie met flashbacks, zoveel mogelijk intact houden. Als we een of twee tolken in de animatie zouden zetten zou het verwarrend worden en bovendien visueel te complex. Daarom is ervoor gekozen om dove acteurs vóór de animatie te plaatsen. Om het verhaal geloofwaardig te maken voor de doelgroep heeft een jongere dove acteur de rol van het kind op zich genomen.

Montage van de 2 camerabeelden tijdens de opname; de groene achtergrond wordt later vervangen door de animatie.

Op deze manier lijkt het alsof de animatie, die op de achtergrond te zien is, ons een inkijkje geeft in het hoofd van cliënt.
De acteur die de therapeut in het filmpje speelt, hebben wij gecoacht op het inhoudelijk juist gebruiken van de termen, de volgorde van het protocol e.d.. Hiermee zijn de filmpjes ook een document geworden waar therapeuten, die in gebarentaal met dove cliënten werken, zich aan kunnen spiegelen.

Een mooi resultaat
Hans Otermann, van multimedia Kentalis, heeft alles in technisch opzicht tot een fraai geheel gemaakt en het audiospoor met de gebarentaal gesynchroniseerd. Hierdoor krijgen dove kinderen en jongeren dezelfde informatie als hun ouders als zij zich gezamenlijk voorbereiden op hun behandeling met EMDR.

Al met al een intensief traject, maar met een mooi resultaat!
Tot slot kan nog vermeld worden dat er binnen de VEN een aandachtsgebied voor doof/SH (Special Interest Group) is opgericht, zodat expertise en ervaringen voor professionals uit het landelijke werkveld gebundeld kunnen worden.
We hopen dat zo nog meer mensen de weg naar EMDR weten te vinden!

Jeannette Gerarda Wieten (GZ-psycholoog bij Kentalis Ambulante Zorg Utrecht)
Jeantine Janse en Lieke Doornkate (Cognitief Gedragstherapeut resp. GZ-psycholoog bij St. Doof & Co)

De filmpjes zijn te vinden op https://www.emdr.nl/emdr-in-beeld/#EMDR-in-beeld-tolk-gebarentaal

INFODOK & NIEUWS

Wil je meer weten over één van de genoemde onderwerpen of heb je zelf een interessant nieuwtje waar ook andere ouders hun voordeel mee kunnen doen? Bel of mail ons: 030 - 290 0360 of info@fodok.nl. Zie ook *www.fodok.nl.*

NIEUWE BELEIDSVISIE FODOK

De FODOK heeft haar beleidsvisie bijgesteld. Op *https://fodok.nl/over-ons/officiele-documenten/* is de beleidsvisie 2021-2024 te vinden. Via de qr-code kom je direct bij de pdf. In de beleidsvisie formuleert de FODOK haar rol, doelstellingen en belangrijkste prioriteiten voor de komende jaren. In de visie van de FODOK staan toegankelijke communicatie, bewuste opvoeding en keuzevrijheid en expertise in onderwijs en zorg centraal. De FODOK wil zich nadrukkelijk voor alle subdoelgroepen in haar achterban inzetten: 'De doelgroep dove en slechthorende kinderen is klein: jaarlijks worden er zo'n 200 dove en slechthorende kinderen geboren. Binnen die kleine doelgroep is in toenemende mate sprake van een grote verscheidenheid: kinderen met CI of hoortoestel (die onderling verschillen in het profijt dat ze van hun CI/hoortoestel hebben), kinderen zonder CI of hoortoestel, kinderen die met alleen gesproken taal opgroeien, kinderen die tweetalig (Nederlands en NGT) opgroeien, een toenemend aantal kinderen dat naast de doofheid meerdere handicaps heeft én steeds meer kinderen uit meertalige gezinnen (bij wie naast het Nederlands sprake is van een andere thuistaal).'

Zoek je informatie over CI of hoorhulpmiddelen, over onderwijs of werk, over tolken of zorg, over 'erbij horen'? Dan kun je terecht bij de keuzehulpen en andere informatieve web-sites van de gezamenlijke belangenorganisaties op *https://sterkerdoor.nl/*

GESPECIALISEERDE AD'ERS BIJ AURIS

Auris wil de kwaliteit van de Ambulante Dienst-verlening voor dove en slechthorende leerlingen en hun leerkrachten in de reguliere scholen verhogen. Binnen Auris heeft een werkgroep van vertegenwoordigers van de vier Ambulante Diensten de mogelijkheden van het specialisme doof/slechthorend onderzocht. Het bestuur van Auris heeft op hun advies besloten om binnen de AD te gaan werken met specialisten, die de dove en slechthorende leerlingen begeleiden. Hierdoor kan het voorkomen dat op een reguliere school een ambulant dienstverlener komt voor de slechthorende leerling en een andere AD'er voor de leerling met een TOS. Vragen over leerlingen worden met deskundigen besproken bijvoorbeeld in een Commissie voor Leerlingzorg. Minstens één van die deskundigen moet ook over uitgebreide kennis over doofheid en slechthorendheid beschikken. Het jaar 2022 is een overgangsjaar. In de loop van dat jaar wordt gewerkt aan extra scholing, communicatie met de reguliere scholen en de ouders en aan consequenties voor de organisatie van de AD.

Al jaren pleiten ouderorganisaties FODOK en FOSS voor gespecialiseerde Ambulant Begeleiders/Dienstverleners: AB'ers/AD'ers met meer deskundig-heid over dove en slechthorende kinderen, die zich ook speciaal op deze doelgroep richten. Dat pleidooi is dus niet voor niets geweest!

PALEIS HET LOO IN NGT

Kom in jouw mooiste outfit naar Paleis Het Loo voor een sprookjesachtige dag vol verrassingen! Welkom op de Prinsen- & Prinsessendagen op 5, 12 en 19 augustus 2021 met tolk gebarentaal! En op 31 juli en 28 augustus kan je met tolk gebarentaal naar de Vertelpodia in de Paleistuin en bij de stallen.

Prinsen en prinsessendagen:
https://www.paleishetloo.nl/zien-doen/prinses-sendagen/
Vertelpodia:
https://www.paleishetloo.nl/zien-doen/vertel-podia/
Algemeen:
https://www.paleishetloo.nl/zien-doen/

HET NATIONALE THEATER....

.... maakt steeds vaker voorstellingen en activiteiten toegankelijk voor dove en slechthorende kinderen en volwassenen. Zo organiseren zij in de herfstvakantie (zaterdag 16 t/m woensdag 20 oktober) een theaterwerkplaats met gebarentolk én dove theaterdocent.
In vijf dagen schrijven, bouwen en maken kinderen van 8 tot 12 jaar hun eigen voorstelling. Op de vijfde dag presenteren ze deze voorstelling aan hun ouders, familie en vrienden. Het thema van deze theaterwerkplaats is 'verhalen'.

Laten we bij het eind beginnen...
Als theaters zouden verdwijnen, waar blijven de verhalen dan?
Zouden ze rustig blijven wachten op een plank, ergens in een koelkast?
Zouden ze schreeuwend de deur dichtslaan, snikkend in een hoekje kruipen of… gewoon verdwijnen? Want wat is een verhaal als het niet verteld wordt? En waarom vertellen we eigenlijk zo graag verhalen?
Onderzoek, schrijf, speel, bouw en maak mee!

Op de site *https://www.hnt.nl/* of via de qr-code vind je meer praktische informatie over de theaterwerkplaats. Onderdeel van de werkplaats is een voorstellingsbezoek, uiteraard ook voorzien van gebarentolk.
Mocht je kind graag mee willen doen, stuur dan een mail naar *iselinvanduuren@hnt.nl.* Iselin zal dan contact met je opnemen over de behoeften van je kind, zodat de week zo prettig mogelijk verloopt. Er zullen zowel horende als dove/slechthorende kinderen aan deze werkplaats deelnemen.
Wie weet tot dan!

INFODOK GOED **OM TE WETEN...**

SIMÉA-INNOVATIEPRIJS VOOR ONLINE GEBARENCURSUS EN CIDS

Het online lespakket NGT en CIDS van Auris heeft de Siméa-Innovatieprijs 22 gewonnen. Corine Brandwijk en Belinda van der Aa ontwikkelden een online lespakket voor dove en slechthorende leerlingen in het regulier onderwijs. Zij werken allebei op de Dr. M. Polanoschool (Auris). CIDS staat voor *Culturele vorming en Identiteit voor Doven en Slechthorenden* en is een programma van *Sprong Vooruit.* Zie verder: *https://vhz-online.nl/genomineerd-voor-innovatieprijs-online-gebarencursus-en-cids.*

EEN POSTER MET HANDIGE TIPS OM TE COMMUNICEREN MET DOVE OF SLECHTHORENDE KINDEREN.

De communicatie tussen horende kinderen en dove of slechthorende kinderen verloopt niet altijd even makkelijk. Het kan zijn dat ze elkaar niet goed begrijpen. Dove en slechthorende kinderen kunnen zich hierdoor eenzaam voelen, ook als de horende omgeving denkt dat de communicatie wel goed gaat. De poster 'Zo begrijp ik jou!' geeft eenvoudige tips hoe je goed met elkaar kunt communiceren. De poster kan worden ingezet in alle situaties waarin horende kinderen en kinderen met gehoorverlies elkaar tegenkomen: bijvoorbeeld in de klas, de sportkantine, bij knutsel- of muziekactiviteiten of tijdens zwemles.

Gratis beschikbaar

De poster is gratis beschikbaar *(https://www.deelkracht.nl/nieuws/gratis-poster-zo-begrijp-ik-jou/)* via de website van Deelkracht. Vragen of opmerkingen over de poster kunnen worden gemaild naar *academie@kentalis.nl.*

LEESVERTELWEDSTRIJD 2021

Op 10 juni vond de finale van de Nationale LeesVertelwedstrijd 2021 plaats, in het Zaantheater in Zaandam. De finale was ook online te volgen.

Winnaar werd Sedanur van Kentalis Onderwijs Zoetermeer. Zij droeg voor uit *De waanzinnige boomhut* van 117 verdiepingen van Andy Griffiths en Terry Denton. Li, leerling van Het Palet, een reguliere school in Maarssen, won de tweede prijs. Hij droeg voor uit *De Vijf gestrand op Kirrin Eiland* van Enid Blyton.
Mae (Kentalis Talent) won de derde prijs met haar voordracht uit *Diefstal in de polder* van Anneriek van Heugten.
Ali Shafiee van Visueel Theater maakte samen met leerlingen van de Polanoschool mooie en bijzondere theaterscènes, over het Kinderboekenweekthema van 2021: '*Worden wat je wil*'.
De finale is hier terug te zien: *https://m.youtube.com/watch?v=JFZ-1WxF-Us.*

GEBARENTOLKEN, OOK BIJ HET JEUGDJOURNAAL

Vanaf 1 maart wordt een gebarentolk ingezet bij de dagelijkse uitzendingen van het NOS Jeugdjournaal om 19 uur op NPO 3. De tolk is te zien op het themakanaal NPO Nieuws.NPO Nieuws is voor iedereen live te volgen via NPO.nl en de NPO-app, maar ook te vinden bij alle media-aanbieders.

FODOK OP SOCIALE MEDIA

Al wordt de FODOK dit jaar 65 jaar, ze gaat mee met haar tijd!
Volg de FODOK op:

Facebook
https://www.facebook.com/FODOK56

Twitter
https://twitter.com/fodok

Instagram
https://www.instagram.com/Fodok1956/

DEEL, LIKE EN RETWEET
en laat meer mensen kennismaken met de FODOK!

DAGBESTEDING: ZO GING HET OOK

**Corona,
een virus met veel gevolgen.
Om maar wat te noemen: quarantaine.
Afstand houden. Handen wassen. Hoesten
en niesen in de elleboog. Testen en vac-
cineren. Persconferentie met gebarentaal.
Sluiting dagbesteding. PGB voor niet
geleverde zorg. Niet naar
de sportschool
of kerk.**

**Wat gaat de tijd toch snel….
Corona, twee jaar geleden had
nog niemand ervan
gehoord en nu is er niemand die
er omheen kan. En dat al ruim een jaar.**

Allemaal zaken die voorbijkwamen en waar we iets mee moesten.

Hoe gaat dat bij dove mensen met een verstandelijke beperking?
Maria Sas, moeder van Martijn: 'Mijn zoon Martijn hoort bij deze doelgroep en ik kan nu zeggen: opvallend goed. Hij pikte de nieuwe regels snel op. Niest in de elleboog, houdt afstand als je hem erop wijst. En hij geeft geen hand, maar een elleboog. Hij past zich (gelukkig zonder mopperen) aan.
De sluiting van de dagbesteding werd door zijn woongroep (Thomashuis Tilburg) goed opgevangen door een veranderde dagindeling. Wij ouders werden op de hoogte gehouden door fotocollages via Whatsapp, want ook wij waren uiteraard niet welkom op het Thomashuis.

Maar op deze manier wisten we wel wat er gedaan werd. Zo kwamen er foto's voorbij van werken in de tuin, de auto wassen, lunches klaar maken, een Spaanse middag, sport en spel binnen en buiten, knutselen, kleien, enzovoort.
Een minpuntje hierbij was het aanvragen van het PGB voor niet geleverde zorg: alles invullen met zorgplannen, uren. Iets vergeten en weer terugkrijgen: 'Wij kunnen dit zo niet verwerken.' Maar ook dit kwam goed.
Toen de dagbesteding weer open ging, wéér nieuwe aanpassingen. Ook dit werd opgelost en alles draait nu alweer een poosje zo.
Terwijl ik bezig ben met dit stukje bedenk ik nog een positief puntje: de eucharistieviering op tv (KRO/NCRV op zondagochtend). We genieten nu van de gebarentolk tijdens de viering.
De sportschool en de zwemles laten we nog voor wat het is, ook al is hij gevaccineerd. We proberen ons goed aan de regels te houden en wachten af wat er nog komt, zoals hopelijk iedereen.'

Maria Sas, moeder van Martijn

TALENT OP Z'N PLEK - DAGBESTEDING BIJ PHILADELPHIA

Talent op z'n Plek (TOP) is een vorm van dagbesteding waarbij we cliënten de mogelijkheid bieden om vrijwilligerswerk te doen in combinatie met activiteiten op een dagbestedingslocatie. Deze dagbestedingslocatie is ontstaan in de periode van corona. Er kwamen veel cliënten thuis te zitten, omdat werkplekken, zoals restaurants, gesloten werden.

Een goede dagstructuur

Om toch voor een goede dagstructuur te zorgen, biedt Philadelphia een dagbesteding aan. Deze kan gebruikt worden als leerplek, daarna kunnen cliënten doorstromen naar een TOP-plek of betaalde werkplek.

Op deze manier hebben cliënten die nog niet in staat zijn om betaald werk te verrichten, de kans hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen, in en met de samenleving. Om dit mogelijk te maken, zijn afspraken gemaakt met verschillende bedrijven en organisaties waar mensen vrijwilligerswerk kunnen doen.

Nieuwe cliënten beginnen meestal op de dagbesteding. Daar kunnen zij deelnemen aan verschillende activiteiten om hun interesses te onderzoeken en te bepalen welke ondersteuning ze nodig hebben. Daarna wordt met hen naar een passende plek gezocht.

Wennen aan het werkende leven

Ook zijn er cliënten die al langere tijd niet meer gewerkt hebben, ook niet in de periode vóór corona. Voor deze groep is de dagbestedingsplek dan een mooie manier om weer te gaan wennen aan het werkende leven. In deze tussenstap naar het bedrijfsleven kunnen ze vaardigheden aanleren die nodig zijn om aan het werk te kunnen.
Bij TOP-plekken moet je denken aan bedrijven zoals restaurants, supermarkten, kunststofbedrijf, scholen.

Locatie JOOP in Wateringen

Iets lekkers en iets leuks maken

Een dagbestedingsplek vind je in Wateringen. Op locatie JOOP bieden wij de catering voor de geboekte vergaderingen of andere overlegvormen. Zo kunnen wij bij de koffie en thee iets lekkers maken of een lunch verzorgen. Ook doen we met cliënten de (voorraad)boodschappen en creatieve activiteiten, zoals bijvoorbeeld het maken van vogelhuisjes en schilderijen. Wanneer cliënten binnen de dagbesteding of TOP hun talenten zo ontwikkeld hebben dat zij kunnen doorstromen naar betaald werk, wordt de jobcoach ingeschakeld. Met elkaar kijken we dan welke stappen er nodig zijn en waar die werkplek kan zijn.

Dominique Damen, Sophia Overduin en Lineke van Tuurenhout
(Philadelphia werk & begeleiding)
mijnwerkauditiefteam@philadelphia.nl

Karim met zijn zussen Hajar en Houda

‘IK HAD ZO GRAAG WILLEN WETEN DAT IK NIET DE ENIGE WAS!’

Amal el Maarouf woont sinds 1991 in Nederland. Omdat ze op haar opleiding in Marokko al Duits, Frans en Engels had geleerd, vond ze Nederlands leren helemaal niet zo moeilijk. Maar toen haar zoon Karim (inmiddels 13) slechthorend bleek te zijn, maakte ze kennis met een heel nieuwe wereld. ‘Ik moest zoveel uitzoeken!’ Karim is de jongste van vijf kinderen; hij heeft naast zijn slechthorendheid ADD.

Op de IC

‘Eigenlijk beseften we pas dat Karim slecht hoorde, toen hij een jaar of drie was. Als ik hem riep, leek hij me niet te horen. Via de huisarts kwam ik bij het audiologisch centrum en bij de gezinsbegeleiding terecht. Karim kreeg hoorapparaten, we kregen thuis begeleiding en gebarentaalles. Maar daar heeft Karim niet veel mee gedaan.
Karim heeft na zijn geboorte op de Intensive Care gelegen; het ging heel slecht met hem. Hij heeft toen Gentamicine (een antibioticum) gehad. Later ontdekte ik dat dat bijwerkingen zoals gehoorverlies en nierbeschadiging kan hebben. En nu is hij dus slechthorend en werken zijn nieren niet goed. Maar het heeft hem toen wel gered.’

Onderwijs kost veel energie

‘Karim zat op een reguliere basisschool; daar heb ik toen een remedial teacher en een AB’er geregeld. Daar had hij veel aan. Op het VierTaal College zit hij in een klas van 12 leerlingen, van wie hij de enige slechthorende is; de anderen hebben TOS. Daardoor wordt er minder rekening met hem gehouden. Door zijn slechthorendheid is hij veel sneller moe. Op school krijgt hij gauw hoofdpijn, maar online onderwijs kost hem ook meer energie dan een ander. Dat wordt soms wel vergeten. Zijn IQ is goed, maar zijn capaciteiten komen zo niet tot bloei.
Ik heb hem veel voorgelezen, maar zelf heeft hij niets met lezen. Als hij een tekst moet lezen, blokkeert hij.’

Alles zelf uitzoeken

‘Ik had destijds wel met iemand van mijn eigen cultuur ervaringen willen delen. Over zijn gehoorverlies, maar ook over allerlei praktische dingen. Nu heb ik van alles zelf moeten uitzoeken.

Zoals speciale zwemles, maar ook de verzekering voor zijn hoorapparaten. Daar had ik nooit van gehoord. Totdat Karim er eentje kwijtraakt: € 600…
Mensen die de taal minder goed spreken, zitten gewoon klem, ze weten de weg niet goed te vinden. Dan denken ze bijvoorbeeld dat hun kind "moet" blijven zitten. En dan zeg ik: "Niks moet: ga eerst zoeken, stel vragen en neem de tijd om een goede beslissing te nemen. Laat niet los: jij kent hem het beste!"'

Tips voor zorg en onderwijs

'Zorg voor multicultureel personeel, ook vanwege de taal: dat is cruciaal! Het zou ook mooi zijn als organisaties (ook de FODOK!) een contactpersoon zouden hebben, die Arabisch spreekt en makkelijk bereikbaar is voor ouders die het Nederlands niet goed beheersen.
Zorg voor informatie over slechthorendheid, maar ook over alles daaromheen, in makkelijk Nederlands en zorg dat ouders met elkaar in gesprek gaan, ervaringen delen. Dat heb ik zo gemist! Ik had zo graag willen weten dat ik niet de enige was. Als je dat in het Arabisch kunt doen, dan haalt dat een zware last van je schouders.
En zorg dat slechthorende kinderen met elkaar in een klas zitten, niet met TOS-leerlingen!'

Mariën Hannink

Karim maakt pizza

'Ik had zo graag willen weten dat ik niet de enige was!'

DIVERSITEIT BIJ DEELKRACHT

De dove en slechthorende kinderen en hun ouders in de Vroegbehandeling vormen een heel diverse groep. Divers, bijvoorbeeld omdat ouders verschillende opleidingsniveaus hebben en families verschillende culturele achtergronden. Maar ook omdat er kinderen en ouders zijn met bijkomende problemen, waardoor de zorg niet altijd goed bij het gezin past.
Binnen Deelkracht wordt er in het project 'Diversiteit' onderzocht hoe de zorg zo goed mogelijk kan aansluiten bij alle gezinnen. In het project komen zowel ouders als professionals aan bod. Waar lopen zij tegenaan? Hoe gaan ze om met problemen die ze tegenkomen? En welke wensen hebben ouders en professionals nog?

Voor professionals wordt een werkwijzer ontwikkeld. Hierin kunnen zij informatie en tips vinden over het omgaan met diversiteit in hun werk. Dat kan praktische informatie zijn, zoals hoe zij kunnen controleren of een brief of verslag voor ouders in begrijpelijke taal is geschreven. Maar ze kunnen hier ook informatie vinden over bijvoorbeeld cultuursensitief werken.
Voor ouders worden zorgproducten toegankelijker gemaakt, bijvoorbeeld door het taalgebruik aan te passen of door tekst te vervangen door tekeningen. De producten die in het project worden ontwikkeld, worden getoetst aan de doelgroep voor wie ze zijn bedoeld. Op die manier wordt de samenwerking tussen de zorg en ouders nog beter.

Lizet Ketelaar (NSDSK) en
Merel Maslowski (Kentalis)

deelkracht.
expertise | auditief | communicatief

MIJN SLECHTHORENDE OF DOVE KIND IN BALANS

Elke ouder wil graag dat zijn* kind gelukkig is. Dat zijn kind zich fijn voelt, psychisch in balans is. Die balans schommelt vaak een beetje: sommige dingen zijn helpend in het leven, andere dingen kunnen tegenwerken. Kinderen proberen daar zo goed mogelijk mee om te gaan. Soms lukt hen dat zelf, soms hebben ze daarbij hulp nodig.
Een kind dat slechthorend of doof is, komt vaker situaties tegen die het leven tijdelijk moeilijker kunnen maken. Ook heeft dit kind wat extra of andere dingen nodig om zijn evenwicht (terug) te vinden. Als ouder kun je daarbij ondersteunen. Tips daarvoor vind je in de e-learning 'Mijn slechthorende of dove kind in balans'.

deelkracht.
expertise | auditief | communicatief

In balans blijven

De e-learning biedt informatie over het welbevinden van kinderen en jongeren die niet (goed) kunnen horen. Jongeren en volwassenen die zelf slechthorend of doof zijn, vertellen wat hen helpt om zich sterker te voelen. Ook leggen ze uit welke situaties voor hen moeilijk zijn en hoe ze hiermee omgaan.

'Je moet je altijd meer inspannen. Ik ervaar het als topsport.'

Via wegwijzers vind je uitleg over wat een kind met gehoorproblemen kan helpen om in balans te blijven. Zo kan bijvoorbeeld informatie van een website ondersteunend zijn. Andere kinderen ervaren steun van een vereniging voor doven en slechthorenden.
Sommige kinderen gaan zich sterker voelen door individuele begeleiding of het volgen van een training. Verschillende mogelijkheden worden in de module op een rijtje gezet.

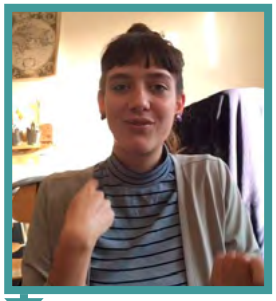

'Ik leerde tijdens een training mijn eigen emoties herkennen.'

* Waar in dit stuk hij/zijn staat, kan ook zij/haar gelezen worden.

Uit balans?

Ondanks de steun die hij krijgt, kan het gebeuren dat een kind niet meer lekker in zijn vel zit. Problemen kunnen erger worden of te lang duren. Het is dan belangrijk dat iemand het kind en zijn ouders kan helpen. Slechthorende en dove kinderen hebben een grotere kans om uit balans te raken dan horende kinderen. Daarnaast krijgen ze minder snel hulp. Het is ook best moeilijk om te bepalen of er hulp nodig is. Kinderen en ouders hoeven dat niet alleen te doen. In de e-learning lees je wie hen daarbij kunnen ondersteunen.

Hulp

Een aantal zorginstellingen biedt behandelingen die speciaal gericht zijn op het welbevinden van dove en slechthorende kinderen. Sommige behandelingen zijn nog niet in heel Nederland beschikbaar. In de e-learning wordt je zoveel mogelijk de weg gewezen. Ook vertellen jongeren en volwassenen die behandeling kregen, hoe zij hun balans hiermee terugvonden.

'Als je beter wilt worden, moet je hulp zoeken.'

Tot slot

Niet (goed) horen is een beperking waar een kind mee leert omgaan. Vaak gaat het goed, maar soms ervaart het kind hindernissen die hem uit balans brengen. Hebben het kind en/of zijn ouders daar vragen over, dan kunnen ze bij iemand terecht die met hen meedenkt. Dat is een belangrijke boodschap in deze e-learning. Samen kunnen zij zoeken naar manieren om het welbevinden van het kind te versterken. Zijn er signalen van psychische problemen? Ook dan kan men samen op zoek naar mogelijkheden voor verder onderzoek en een passende behandeling.
In de wegenkaart aan het eind van de e-learning zie je in welk hoofdstuk je alle stappen, mogelijkheden en tips kunt terugvinden.
Mocht je vragen of opmerkingen hebben over de e-learning, dan kan je mailen naar *Academie@kentalis.nl*.

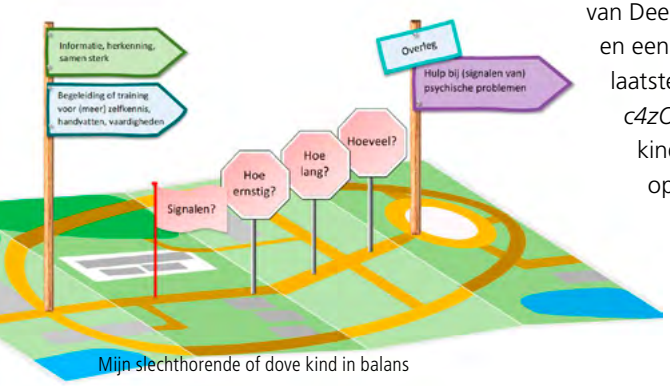

Deze digitale voorlichting is ontwikkeld binnen het project 'Psywel Publieksinformatie' van Deelkracht, een programma van ZonMw. Zorgprofessionals, ervaringsdeskundigen en een klankbordgroep ontwikkelden samen de inhoud. Over hen lees je meer in het laatste hoofdstuk van de module. Via de link: *https://rise.articulate.com/share/Y-o9me5c4zOPfuEcOmqY2XRMA1xoHbIQ#/* kun je de e-learning 'Mijn slechthorende of dove kind in balans' gratis en op je eigen moment volgen .

Annemiek Deij, Nynke Dethmers en Ellen Vinks

GASTCOLUMN

TUSSEN DE DOVE EN DE HORENDE WERELD

Kasia Hadley

Als voormalig projectleider van You2work heb ik al vaker voor FODOK*FORUM* geschreven. Deze keer schrijf ik over mijn persoonlijke ervaringen op het gebied van ontwikkeling, studie en werk.

Als zwaar slechthorend kind groeide ik op met gesproken taal in een voornamelijk horende wereld. Na twee jaar op het Instituut voor Doven, ging ik naar het regulier onderwijs, zowel basisschool als middelbare school. Mijn ouders stimuleerden me, ik kon me creatief ontwikkelen en ze communiceerden veel met me. Daar ben ik ze dankbaar voor. Omdat ik graag Engels wilde leren, kon ik zo op mijn 21ste de keuze maken om naar Engeland te verhuizen en daar te studeren. Dat was een belangrijk keerpunt voor me. Er ging een wereld voor me open. Ik kwam in contact met de Engelse dovengemeenschap en ik leerde voor het eerst gebarentaal: British Sign Language (BSL). Voor mijn theater- en mediastudies aan Exeter College en Falmouth University kreeg ik elke dag een tolk tijdens de lessen. Voor de eerste keer in mijn leven voelde ik me geëmancipeerd.

De arbeidsmarkt is echter veel minder inclusief; daar moet nog veel veranderen. Een leuke baan vinden kan voor een doof of slechthorend persoon uitdagend zijn, ongeacht het land. Vaak werken doven of slechthorenden in de zorg, het onderwijs of de ICT, bij instellingen of bedrijven die bekend zijn met auditieve beperkingen. Maar er zijn ook doven en slechthorenden die andere opleidingen hebben gevolgd of andere talenten en vaardigheden hebben, maar die geen passende baan kunnen vinden.
Dit is iets wat ik persoonlijk heb ervaren en ook heb opgemerkt bij You2Work, waar ik projectleider was. Daarom is het goed als meerdere sectoren inclusief worden en meer werk bieden, zoals culturele instellingen. Bijvoorbeeld bij de musea waar ik en veel andere dove rondleiders werkzaam zijn. Daar zouden we als werknemers veel inbreng kunnen leveren op het gebied van inclusie en toegankelijkheid.

Na negen jaar in Engeland te hebben gewoond, woon ik nu in Nederland. Hier heb ik Nederlandse Gebarentaal (NGT) geleerd en een nieuw netwerk opgebouwd. Ik merk dat ik mezelf vaak zie staan tussen de dove en de horende wereld. Soms is het lastig, maar omdat ik zowel gesproken taal als NGT beheers, kan ik met beide werelden communiceren en dat is erg prettig. Ook heb ik dankzij de dovengemeenschap ervaren wat het betekent om alles goed te kunnen volgen en wat mijn rechten zijn. Zo kom ik nu beter voor mezelf op tijdens gesprekken of zet ik een tolk in. Door mijn ervaringen heb ik geleerd hoe belangrijk het is om jezelf blijven te ontwikkelen, nieuwe uitdagingen aan te gaan en vooral jezelf te blijven.

Kasia Hadley

ONDERTITELING BIJ ONLINE LESSEN OF BIJEENKOMSTEN

Als je veel online lessen moet volgen dan is gebruik van een gebaren- of schrijftolk een prachtoplossing. Met de tekst-on-tap-methode kun je zelf kiezen waar je de ondertiteling plaatst op je beeldscherm.
Zie ook *https://www.text-on-tap.live/.* Je moet natuurlijk wel van tevoren een schrijftolk geregeld hebben.

Mocht je geen tolk hebben kunnen regelen, dan kun je alsnog zorgen voor live ondertiteling. Je kunt gratis gebruik maken van Ava-ondertiteling. Die ondertiteling kun je gebruiken bij Zoom, Teams of andere online platforms en je kunt er ook filmpjes op Instagram of YouTube mee ondertitelen. Je moet dan eerst op je computer Ava Closed Captioning downloaden. Ga hiervoor naar de Ava-website: https://nl.ava.me/

In een filmpje wordt duidelijk uitgelegd hoe je de ondertiteling opgestart krijgt.
Je kunt zelf bepalen waar en hoe de ondertiteling op het scherm komt.
Dus lettertype, lettergrootte, letterkleur en plaats van de ondertiteling op het scherm is allemaal in te stellen.

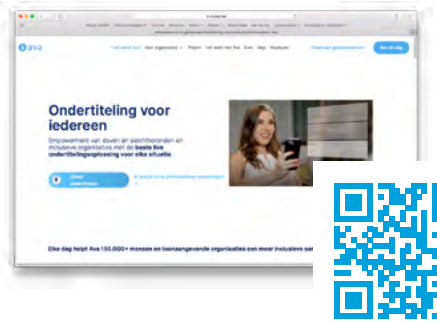

Om te beginnen maak je een Ava-account aan. Je kunt dan meteen de ondertiteling van Ava Closed Captions gratis gebruiken (40 minuten per keer). Heb je meer tijd nodig dan ga je betalen (ca 10 euro per maand). Je kunt ook kiezen voor Ava Scribe, waarbij je meer mogelijkheden hebt en de nauwkeurigheid van de spraakherkenning groter is dan bij Closed Captions.

Meer vragen? Kijk bij *https://intercom.help/ava/nl/* en zie ook *https://intercom.help/ava/nl/articles/4580211-conference-calls-met-ava-desktop*

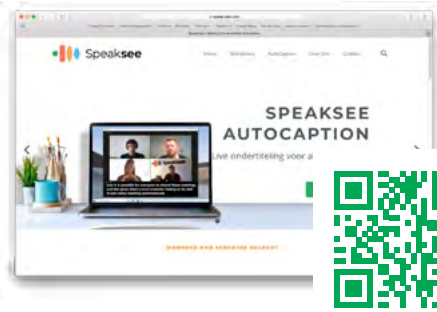

Er zijn ook andere aanbieders van live ondertiteling zoals Speak-See. Speak-See is veel in het nieuws geweest met microfoontjes die kunnen zorgen voor spraakherkenning in een groepsgesprek. Deze microfoontjes zijn helaas nog niet in Nederland op de markt. Ze hebben wel al aanbod van live ondertiteling.
Zie ook *https://speak-see.com/nl*

Karla van der Hoek
Hulpmiddelen adviseur Pento Hoorinfotheek

JAARVERSLAG FODOK 2020

FODOK-organisatie
Net als overal elders werden ook de activiteiten van de FODOK in 2020 beïnvloed door COVID-19, maar zoals de meeste organisaties heeft ook de FODOK zich zonder al teveel moeite aangepast aan het virtuele regime.
In het begin van het jaar waren beide medewerkers deels uitgeschakeld door ziekte, maar met inzet van alle betrokkenen heeft de FODOK dit jaar toch weer veel werk kunnen verzetten.

De FODOK is erg blij met drie nieuwe bestuursleden: Marlies Brokking, Jan Niemeijer en Henk Prevaes. Aan de laatste heeft Joke Hoogeveen geleidelijk aan haar penningmeesterstaken kunnen overdragen.
De financiën zijn een jaarlijks weerkerende worsteling: met de instellingssubsidie die de FODOK jaarlijks ontvangt, is het onmogelijk een volwaardig bureau met voldoende medewerkers in stand te houden. Veel komt dan neer op de (vrijwillige) bestuursleden. Extra geld verwerven is bijna niet mogelijk: dat kost onevenredig veel tijd en de verantwoording ervan is dermate complex, dat dit voor kleine organisaties als de onze eigenlijk niet op te brengen is. Zo heeft de afgelopen jaren het financieel verantwoorden van onze projecten Grow2Work en You2Work de penningmeester en de voorzitter buitensporig veel tijd gekost.

In 2020 heeft de FOSS besloten de nadere samenwerking met de FODOK te beëindigen; de FOSS wil zich nadrukkelijker op haar eigen achterban richten. De FODOK betreurt dit besluit, omdat gezamenlijkheid doorgaans beter werkt en er tussen onze achterbannen, naast de verschillen, ook diverse overeenkomsten bestaan. Anderzijds bleken toch ook de cultuurverschillen tussen beide ouderorganisaties niet makkelijk overbrugbaar en dat kostte beide partijen energie. Al met al gaan FODOK en FOSS apart verder, maar we zullen zeker waar nodig gezamenlijk optrekken.

De FODOK werkt samen met Dovenschap, FOSS, Hoormij. NVVS, NDJ, SH-Jong, Stichting Plots- en Laatdoven en Oogvereniging OOR & OOG (participatiegroep Doofblinden) samen in het **Platform Doven, slechthorenden en TOS**. In 2020 maakte het Platform zich onder andere sterk voor zaken als communicatie in coronatijd, 112 en arbeid.
OPCI (Onafhankelijk Platform Cochleaire Implantatie) is een werkgroep van dit Platform. Ondanks de coronasituatie is OPCI erin geslaagd om op uiteenlopende manieren informatie te verspreiden en 16 huiskamer-bijeenkomsten te organiseren, waarvan de helft online.
Binnen **Divers Doof** trekken de FODOK en de Stichting Plots- en Laatdoven samen op, bijvoorbeeld in het project Dovensport in beeld.

Informatievoorziening en lotgenotencontact
Voor de FODOK gaan lotgenotencontact en informatievoorziening vaak hand in hand. De virtuele bijeenkomsten dit jaar, 'los' of in het kader van de virtuele infomaand van FODOK en FOSS, hadden niet alleen tot doel de deelnemers (grotendeels ouders) te informeren, maar ook hen in staat te stellen ervaringen uit te wisselen. En dat gebeurde volop: over onderwijs in coronatijd, over weerbaarheid en vriendschap, over ouderschap, over hulpmiddelen enzovoort. Ouders raakten niet uitgepraat met elkaar. En uiteraard hebben wij hun ervaringen en signalen weer meegenomen naar zorg- en onderwijsaanbieders en naar de overheid, zoals het ministerie van OCW.

Samen met de FOSS bracht de FODOK dit jaar weer twee informatieve nummers van FODOKFOSS***FORUM*** uit. Onze digitale nieuwsbrief werd maandelijks verstuurd naar zo'n 1.200 ontvangers. Zowel op Facebook als op Twitter heeft de FODOK ruim 1.000 volgers en ook het aantal volgers op Instagram neemt gestaag toe.

Belangenbehartiging

Erkenning NGT en gebarenscholing

In 2020 werd niet alleen de gebarentaal zichtbaarder dankzij de coronapersconferenties op televisie, maar werd ook de Nederlandse Gebarentaal eindelijk officieel erkend, dankzij de enorme inzet van Dovenschap en de jarenlange betrokkenheid van de gezamenlijke belangenorganisaties, waaronder ook de FODOK. De FODOK blijft graag betrokken bij het vervolg, want er moet in de praktijk nog veel gebeuren om de wereld toegankelijker te maken en dove en slechthorende kinderen en hun netwerk optimale toegang tot de NGT te geven.
Ondanks onze eerdere signalen bleek er namelijk nog niet veel verbeterd te zijn in de toegang tot gebarenscholing: dat verschilt per instelling, maar soms ook per locatie of per professional.
Bij de SIAC (Samenwerkende Instellingen voor mensen met Auditieve en/of Communicatieve Beperkingen) heeft de FODOK er nogmaals op aangedrongen hier meer werk van te maken. In 2021 is de SIAC daarom een inventariserend onderzoek gestart.

Onderwijs en tolken

In dit jaar van de Evaluatie Passend Onderwijs heeft de FODOK meermalen contact gehad met het ministerie van OCW om de speciale behoeften van kinderen met auditieve en communicatieve beperkingen te benadrukken. Daar werd met begrip op gereageerd en vooralsnog blijft Speciaal Onderwijs voor deze groepen mogelijk en is daarnaast ook erkenning voor het belang van Ambulante Begeleiding. Over de mogelijkheden van tolken in het onderwijs zijn we nog steeds erg ontevreden: tolken worden nog regelmatig geweerd, in alle onderwijssoorten, met dit jaar de smoes ‘besmettingen voorkomen’. Onacceptabel, vindt de FODOK. Daarnaast is er nog steeds niets structureel geregeld voor dove kinderen die met tolk in het regulier onderwijs willen wennen.
Samen met de NBTG (Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal), de NSV (Nederlandse Schrijftolkenvereniging), SES (Signo Ergo Sum; dove en slechthorende studenten) en Dovenschap pakken we dit alles op, onder andere door voorlichting.
Ons verzoek om tolken in te zetten bij Zapplive Extra werd overigens gehonoreerd en smaakte naar meer.

Zorg & Deelkracht

De FODOK was, als voorzitter van het Netwerk woonzorgvoorzieningen MG-doven, ook in 2020 nauw betrokken bij de zorg voor doven en slechthorenden met bijkomende beperkingen. Dit jaar lag de focus op dagbesteding en de financiering en verdere regelgeving daaromheen. De FODOK trekt hierin samen op met Philadelphia.
En ook de gespecialiseerde GGz voor doven en slechthorenden had onze aandacht: het aanbod voor kinderen en jeugd was ontoereikend en wordt nu langzaamaan weer opgeschaald.
Verder is de FODOK betrokken bij diverse projecten in het onderzoeksprogramma Deelkracht, waarin zorgprofessionals, onderzoekers en ervaringsdeskundigen samen werken aan expertise over auditieve en communicatieve beperkingen.
Daarnaast maakt de beleidsmedewerker, namens de betrokken belangenorganisaties, deel uit van het Programmateam van Deelkracht.

Werk

Het project You2Work, gesubsidieerd door het Oranje Fonds, werd in 2020 afgerond en we moesten dus helaas afscheid nemen van projectleider Kasia Hadley. Ondanks de impact van COVID-19 op de activiteiten, werden buddy’s ingezet en trainingen verzorgd, waardoor veel jongeren zich ondersteund wisten en een aantal ook een baan vond.

Het bestuur van de FODOK
juni 2021

INFOFOCUS

De FODOK heeft in de loop van de tijd heel wat boekjes, brochures, flyers en posters uitgebracht over allerlei onderwerpen waar dove en slechthorende kinderen en hun ouders en begeleiders vaak mee te maken krijgen. Hier zie je er een paar. Sommige uitgaven zijn gratis, voor andere vragen we een (kleine) bijdrage.

Je vindt ze allemaal op de website: https://fodok.nl/webwinkel/boeken/

fodok

Postbus 418
2000 AK Haarlem
030 – 290 03 60
www.fodok.nl

Een FODOK © uitgave 2021